

GYARMATI-RUSZKA ANDREA*

KIPRÓBÁLT JÓ MÓDSZEREK, JÓ GYAKORLATOK

(A Győri Zenei Nevelési Konferencián 2014. május 16-án elhangzott előadás szerkesztett változata)

A Püspökladányi Egyesített Óvodai Intézmény, Katica tagóvodájának tehetséggondozó óvodapedagógusa vagyok. Tehetséggondozói feladatom-érdeklődési körömnek és végzettségemnek megfelelően- az óvodai korosztály zenei tehetségigéreteinek azonosítása, zenei fejlesztése és utókövetése.

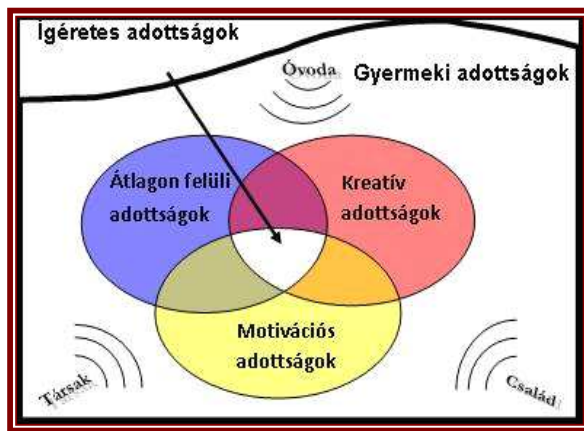
Szeretném bemutatni óvodai zenei tehetséggondozó műhelyem, a Gingalló Zenekuckó dokumentációs rendszerét és tehetségfejlesztő gyakorlatát. Örömmre szolgál, ha előadásommal segíthetek a bátortalan, bizonytalan óvodapedagógusoknak, és példammal ösztönözhetem őket arra, hogy belevágjanak a zenei tehetséggondozásba.

Az „Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel” Óvodapedagógusok Országos Szakmai Egyesülete révén szoros szakmai és baráti kapcsolatot ápolunk a győri Bartók Művészeti Bázisóvodával. Kiepült országos hálózat tagjaként rengeteg alkalmunk adódik az egymástól való tanulásra, gyakran történik tanácsadás és tapasztalatcsere a művészeti bázisóvodák és modellóvodák óvodapedagógusai között.

A tehetségigérek felfedezése, tehetségazonosítás a Püspökladányi Egyesített Óvodai Intézményben

Óvodánkban a gyermekek azonosítása során fontosnak tartjuk a gyermekekkel közvetlenül kapcsolatban álló pedagógusok véleményét, hiszen ők ismerik legjobban a gyermekek személyiségét és adottságait. Intézményünkben évek óta alkalmazzuk a *Gyermektükör* című dokumentumot, mint egyéni fejlődési naplót. A személyiségstruktúra alapú megfigyelés - amelyet, több mint egy évtizede végzünk az adaptált művészeti programban- nagyon jó alapja volt a tehetségazonosítás kidolgozásának. Ezt a dokumentumot egészítettük ki a tehetségazonosításhoz szükséges szempontokkal. Félévente rögzítjük a gyermek testalkatának, mozgásának, érzelmi-akarati életének, szociális fejlettségének-társas kapcsolatának, értelmi fejlettségének a változásait. Az óvodapedagógusok

félévente elkészítik a gyermekek egyéni fejlesztési tervét a prevenció, korrekció és/vagy tehetséggondozó feladatok megvalósításához. A gyermek 5

éves korában a csoportban dolgozó óvodapedagógusok tudatos megfigyeléseik alapján azonosítják a gyermek speciális adottságait és egyben meghatározzák a tehetségígéret számára legideálisabb tehetséggondozó műhely típusát. A zenei tehetségígéret kiválasztásánál a motivációt, a kreativitást és az átlagon felüli vagy kivételes zenei

adottságok meglétét vizsgáljuk

A zenei tehetségígéret kiválasztása a Gingalló Zenekuckó tehetséggondozó műhelybe

Minden tehetségígéretet gondozó óvodának el kell döntenie, hogy milyen tehetség koncepció szerint fogja végezni tehetséggondozói munkáját. Az ismert tehetségmodelleket, a Renzulli féle három körös modellt (1978), a Mönks – Renzulli többtényezős modelljét (1979), Czeizel Endre 2x4+1 faktoros modelljét (1997), értelmezve és ötvözve készült óvodai értelmezést (Nagyné, 2012) tudatosan kell használni azoknak az óvodapedagógusoknak, akik a modell alapján kívánják megvalósítani a tehetséggondozást óvodájukban. Nagy Jenőné óvodai koncepcióját megismerve, ma már tudatos tervezés előzi meg a tehetségígéret fejlesztését óvodánkban. A műhelyvezető óvodapedagógus feladata, hogy meghatározza a műhelyünk nevét, a tehetségterületet, valamint a megfigyelés célját és célcsoportját. A tehetséggondozók a Gardner által meghatározott tehetségterületeken, a Ryans féle becslési skála segítségével válogatják be a gyerekeket a speciális zenei tehetséggondozó műhelyekbe.

A Gingalló Zenekuckó komplex óvodai tehetséggondozó programja

Az óvodában a tehetséggondozó műhelyek komplexitását gyakran értelmezik helytelenül az óvodapedagógusok. A tehetségprogramok komplexitásán nem a különböző óvodai tevékenységek egyidejű megjelenését, tervezését értjük, hanem 4 alapvető összetevő meglétét.

KIPRÓBÁLT JÓ MÓDSZEREK, JÓGYAKORLATOK

Gyarmati- Ruzska Andrea

Győri Zenei Nevelési Konferencia 2014. május 16.

„ A komplex tehetséggondozó programok főbb pillérei:

- a tehetséges gyermek erős oldalának támogatása,
- a tehetséges gyermek gyenge oldalainak fejlesztése,
- „megelőzés”, „légkörjavítás”, „foglalkozásterápia”,
- olyan területek támogatása, amelyek közvetve befolyásolják a tehetség kibontakozását.” (Balogh, 2012.59.o.)

A 30 órás műhelymunka komplex tervezése a Gingalló Zenekuckóban:

- * kreatív cím
- * célok, feladatok
- * a gyermek erős oldalának fejlesztését szolgáló játékok
- * a gyenge oldal fejlődését segítő játékok
- * a légkörjavítást, megőrzést segítő játékok
- * kiegészítő tevékenységek
- * tárgyi feltételek, eszközök

KOMPLEX ZENEI TEHETSÉGGONDOZÓ PROGRAM					
TÉMAKÖR IDŐPONT	ERŐS PONTOK FEJLESZTÉSE	GYENGE PONTOK FEJLESZTÉSE	LÉGKÖR- JAVÍTÁS, MEGERŐSÍTÉS	KIEGÉSZÍTŐ TEVÉKENYSÉGEK	TÁRGYI FELTÉTELEK
2013. Október 1.- 4. foglalkozás	<u>Zenei képességfejlesztés</u> Hallásészlelés Halkabb- hangosabb BÁRMERRE NÉZEK, RITMUS AZ ÉLET...”	<u>Kreatív adottságok</u> <u>Motivációs adottságok</u> Figyelem Emlékezet INTRAPERSONÁLIS ADOTTSÁGOK FEJLESZTÉSE: Önbizalom Önkifejezés INTERPERSONÁLIS ADOTTSÁGOK FEJLESZTÉSE: Együttműködés Csapatépítés Kommunikáció	Ráhangoló játékok Szociál- integratív módszerek alkalmazása Kapcsolaterősítő dramatikus játékok Felfedező játékok Fantázia játékok Élmény játékok „Kukta-bukta”	Páros játékok: Hangszer puzzle Kinder- ritmustojások párosítása	Mágikus báb: Gingalló Manó Zacskók Ritmushangszerek Képek Puzzle Kinder- ritmustojások Altfurulya Rajzos diagnosztika eszközei: Hogyan éreztem magam?- tábla Kreatív ötleteim- tábla

A zenei tehetséggondozó foglalkozás felépítése a Gingalló Zenekuckóban:

- * Kreatív keret cím
- * Fantázia-játék, felfedező-játék
- * Képességfejlesztő játékok (páros játékok)
- * Élmény- játék (kreativitás fejlesztése)
- * Értékelés (rajzos diagnosztika, szeretetbáb, önértékelés, páros értékelés)
- * Szülők tájékoztatása
- * Hatásvizsgálat elkészítése

Több éves tehetséggondozói tapasztalataimból kiindulva számomra az óvodában a kis létszámú gazdagító foglalkozások a leghatékonyabbak, ezért 2013-2014-es nevelési évben, a Gingallóban 6 átlagon felüli zenei adottsággal rendelkező gyermeket fejlesztettem. Zenei előképzettségű óvodapedagógusként álmom volt, hogy egyszer kis létszámú csoportban, muzsikát kedvelő és átlagon felüli zenei adottságokkal megáldott gyermekekkel foglalkozzak.

A tehetséggondozást csodaként élem meg, mert itt ér össze, ebben a tevékenységben csúcsosodik ki a óvodai zenei nevelés. Mindig arra vágytam, hogy úgy tudjam a zene sokszínűségét, szépségeit megmutatni, átadni a gyerekeknek, hogy az mély, maradandó és irányadó legyen számukra. Hat éves korom óta zenélek, zeneművészeti szakközépiskolát végeztem. Játsszom oboán, fuvolán, furulyán és zongorán. Úgy érzem a zene minden embernek létszükséglete, ahogy Kodály Zoltán írta:

KIPRÓBÁLT JÓ MÓDSZEREK, JÓGYAKORLATOK

Gyarmati- Ruzska Andrea

Győri Zenei Nevelési Konferencia 2014. május 16.

„A zene az életnek olyan szükséglete, mint a levegő. Sokan csak akkor veszik észre, ha már nagyon hiányzik.” (Kodály Zoltán, 1964)

A művészeti programunknak alapja, hogy az érzelmeiken keresztül próbáljuk a gyermekek személyiségét fejleszteni. A zenével kifejezhetjük érzelmeinket, örömeinket, bánatunkat. Kihívás volt, a több csoportból érkező „Gingallósaimnak” olyan meghitt, befogadó környezetet teremteni, ahová szívesen jönnek, ahol jól és biztonságban érzik magukat, ahol fejlődni tudnak. Tudatosan csak tiszta forrásból merítettem a zenei anyagokat, fontosnak feladatommak tartom az pozitív értéket közvetítő zene megszerettetését.

„Az emberi hang, a mindenkinek hozzáférhető, ingyenes és mégis a legszebb hangszer lehet csak általános, sokakra kiterjedő zenekultúra termőtalaja.” (Kodály Zoltán, 1964)

Az éneklésen túl a ritmushangszerek, a fuvola, a metallofon és a furulya segítenek abban, hogy zenekedvelő gyermekeket neveljek. Az éneklésnél a Forrai Katalin által írt és összegyűjtött gyermekdalokból és a magyar népdalokból válogatok, kiegészítve zeneirodalom legnagyobb klasszikusaival. A hangszerekkel színessé, izgalmassá tudom tenni a foglalkozásokat, a gyermekek lelkesek és aktívak a műhelyemben. Töreksem arra, hogy a tehetségigéreteim minél több területen kipróbálhassák magukat. Gingallósaim képesek arra, hogy egymás értékeit, erősségeit megfogalmazzák, önmagukat és egymást reálisan értékeljék.

A gyermekekben közös a zenei tevékenységek iránti nagyfokú érdeklődés. A pozitív zenei élmények, és sikerek hatására a gyenge oldaluk is gyorsabban fejlődik. A műhelyfoglalkozások során erős érzelmi kötődések alakulnak ki gyermek-gyermek, gyermek-felnőtt között. A műhely szeretetteljes légkörében a kis Gingallósaim felszabadulnak és a bátorító attitűdnek köszönhetően önbizalmuk, énképük fejlődik.

„A zene rendeltetése belső világunk jobb megismerése, felvirágozása és kiteljesedése. Vannak a léleknek régiói, melyekbe csak a zene világít be.”(Kodály Zoltán)

Az óvodai tehetséggondozás hatásvizsgálata

A komplex tehetséggondozó műhelyek hatásvizsgálatának jelentőségére a Nemzeti Tehetségsegítő Tanács hívta fel a figyelmet, mely szerint fontos, hogy a tehetségpontok a tehetséggondozó tevékenységüket önkontrollos hatásvizsgálattal is szabályozzák és ellenőrizzék. Az olyan tehetséggondozó folyamat, amely nincs hatásvizsgálattal alátámasztva, nem tekinthető bizonyítottnak. (Balogh - Mező- Kormos, 2011)

Az óvodai tehetséggondozásban a tehetségfejlesztési folyamatokat mérés követi. A tehetséggondozás eredményességéről nehéz meggyőződni, mert az érési folyamatok eredményei nagyon nehezen kimutathatók.

Intézményünk 2012 óta Akkreditált Kiváló Tehetségpont, amely jól tükrözi, milyen magas színvonalú, megalapozott és átgondolt a tehetséggondozói munkánk. Fontos megjegyezni, hogy a hatásvizsgálatok nem csak a komplex műhelymunkára terjednek ki, hanem a tehetségígéretekkel foglalkozó pedagógusokat, a szülőket és természetesen a gyermekeket is megkérdezzük a programok hatékonyságáról.

A gyermekek önkontrollos hatásvizsgálata

A Gingalló Zenekuckóban a műhelyfoglalkozás végén a gyermekek két tehetség összetevővel kapcsolatos önkontrollos megfigyelést végeznek. Az első diagnosztika, amikor érzéseiket kell megfogalmazniuk a foglalkozással kapcsolatban, a másik önkontrollos megfigyelés a kreativitás témakörét érinti. A műhelymunka végén gyermekekkel közösen választ keresünk arra a kérdésre, „Kinek volt ma eredeti ötlete? Mindkét rajzos diagnosztika eredménye összesítésre kerül a műhelynaplóban. A szülők tájékoztatásánál jól felhasználható mutató.

Gyerekeink adottságai, személyisége folyamatosan fejlődik, egyre kreatívabbak, rugalmasak a párválasztásban, a feladatok vállalásában, sok eredeti ötletet sikerül megvalósítaniuk. A gyermekek biztonságban érzik magukat a műhelyfoglalkozásokon, hogy a folyamatos pozitív megerősítés és bátorító nevelés alkalmazása mellett képesek véleményt alkotni. Reálisan ítélik meg saját és társaik értékeit, gyenge pontjait, hiányosságait. A foglalkozások végén mindenkit meghallgatva, közösen értékeljük egymás teljesítményét. Ki énekelt ma a legszebben? Szerinted kinek volt ma a legtöbb érdekes ötlete?

A műhelyfoglalkozásokon a szeretet leggazdagabb megnyilvánulási formái jelennek meg felnőtt és gyermek kapcsolatában. A szociál-integratív módszerek segítségével simogatással biztatjuk, mosollyal erősítjük egymást. Képesek vagyunk bizalomelőleget kacsintani társainknak. Nagyon eredményes módszerünk a művészeti programban is alkalmazott, szeretetbáb használata. A mágikus képességekkel rendelkező, varázslatos manócska, ha kell, történeteket mesél, van mikor nagyon szomorú valami miatt és előfordul, hogy mindent elfelejt. A bábunk a szeretnivaló Gingalló Manó, aki Zene Országból érkezik hozzánk. Minden héten várja a gyerekeket, mindig lehet rá számítani, mindent lát, mindent tud, kedveli a zenét és a mókázást. Ő az, aki dicsér, folyton buzdít és erőt ad. Gingalló Manó a legjobb barátunk.

A kreativitás csak akkor tud szabadon szárnyalni, ha pedagógus és a pedagógusközösségek demokratikusan működnek és a szakmai autonómia nem sérül. Csak a megfelelő emberi és pedagógiai szabadsággal rendelkező nevelők képesek a gyermeki öntevékenység, kezdeményezőkéesség feltételeit megteremteni.

„Kreativitásra csak kreatív pedagógus tud nevelni!” (Landau, 1976.11. o.)

A szülőkkal való kapcsolattartás lehetőségei a tehetség gondozás során

A tehetség gondozás legfontosabb céljainak számbavételekor meg kell említenünk a gyermekek adottságainak minél teljesebb kibontakoztatását, a tanulás utáni érdeklődésük felkeltését, valamint a szülők megnyerését a kora gyermekkori tehetségigéreték támogatásához.”(Tóth,2003)(Pedagógiai Program Egyesített Óvodai Intézmény Püspökladány,2013) Az óvodai tehetség gondozásban az egyik legfontosabb célunk tehát a szülők megnyerése a kisgyermekkori tehetségsegítés támogatásához.

Roma anyuka kislányával és a Gingallós gyerekekkel

A szülők közül sokan támogatóivá váltak a folyamatnak. Nagy meglepésemre a gyakorlat azt mutatja, hogy a tehetségműhelyembe járó gyermekek szülei mindenben aktívan együttműködnek, érdeklődnek a műhelyben folyó munka iránt és rendkívül büszkék kis tehetségigéreteik eredményeire. A legnagyobb öröm azt megélni, hogy a szülők szívesen kapcsolódnak be a műhely életébe, segíteni szeretnék gyermekük fejlődését. A nyílt programjainkon lelkesen vesznek részt anyukák, apukák, sőt sikerült megnyerni néhány nagyszülőt is. A műhelymunkában roma gyerekek is részt vesznek, akiknek a szülei egyszerű körülmények között élnek, de nagyon értékelik a zenét. Hálálkodva jönnek, és örülnek, hogy a gyerekük jó valamiben, büszkén és lelkesen vesznek részt a közös programokon.

Nevelési Programunk alapján a mindennapokban is élménypedagógiát valósítunk meg. Arra törekszünk, hogy a tehetségigéretek gondozó műhelyfoglalkozásainkon a felnőttek és a gyerekek is egy nagy csodát éljenek át.

Hiszem, hogy intézményünk az óvodai tehetséggondozás tekintve biztos úton halad, csak biztatni tudok minden óvodapedagógust, hogy bátran vágjon bele ebbe a nemes feladatba. Számomra a tehetséggondozás szakmai megújulást, rendszerben való gondolkodásmódot, új tudást, szakmai kiteljesedést, új szakmai és baráti kapcsolatokat jelent. Az óvodai zenei tehetséggondozás során a legmagasabb szinten foglalkozhatok a szívemhez legközelebb álló két dologgal, a gyermekekkel és a zenével.

„Kultúrát nem lehet örökölni. Az elődök kultúrája egykettőre elpárolog, ha minden nemzedék újra meg újra meg nem szerzi magának.” (Kodály Zoltán)

Felhasznált irodalom

- Balogh László- Mező Ferenc- Kormos Dénes (2011) *Fogalomtár a Tehetségpontok számára* Géniusz könyvek, Budapest, Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége.
- Balogh László (2012): *Komplex tehetségfejlesztő programok*. Didakt Kiadó, Debrecen.
- Gyarmati- Ruzska Andrea (2014): *Zenei tehetségigéretetek gondozása az óvodában* Szakdolgozat
- Helyi Óvodai Program (2010): *Egyesített Óvodai Intézmény Püspökladány*
- Kodály Zoltán (1964) *Visszaemlékezések*
- Landau E.(1976): *A kreativitás pszichológiája*, Budapest, Tankönyvkiadó
- Mező Ferenc (2012): *A tehetséggondozás koordinálása*. In: Mező Ferenc (szerk.): *Tehetségkoordinátorok kézikönyve*. K+F Stúdió Kft., Debrecen.
- Nagy Jenőné (2002): *Csak tiszta forrásból*, Második, módosított kiadás, Szolnok, „Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel” Óvodapedagógusok Országos Egyesülete Az Óvodások Neveléséért, 75.o.
- Nagy Jenőné (2011): *A tehetséggondozás bevezetéséhez szükséges fogalmak, és azok értelmezése az óvodai nevelés tükrében*. Budapest. Raabe Tanácsadó és kiadó Kft.
- Nagy Jenőné (2012): *Tehetségigéretetek gondozásának elmélete és gyakorlata*, Módszertani könyv óvodapedagógusoknak, ONME Egyesület, Szolnok
- Nagy Jenőné (2010): *Tehetséggondozás*. Nemzeti Tehetség Program I. rész. *Óvodavezetési ismeretek* N 1.3. Raabe Kiadó Kft, Budapest
- Pedagógiai Program (2010): *Püspökladányi Egyesített Óvodai Intézmény*

KIPRÓBÁLT JÓ MÓDSZEREK, JÓGYAKORLATOK

Gyarmati- Ruzska Andrea

Győri Zenei Nevelési Konferencia 2014. május 16.

- Tóth László (2003): *A tehetségfejlesztés kisenciklopédiája*. Pedellus Tankönyv kiadó, Debrecen
- Turmezeiné Heller Erika-Balogh László (2009): *Zenei tehetséggondozás és képességfejlesztés*. Kocka Kör Kiadó 118-120.o.
- Kodály Zoltán (1941/1964): *Zene az óvodában*. Bónis f. (szerk.): *Visszatekintés I.* Zeneműkiadó, Budapest, 92-116. o.

* **Gyarmati- Ruzska Andrea** óvodapedagógus, Püspökladányi Egyesített Óvodai Intézmény, Katica Óvoda. Tehetséggondozók munkaközösségének vezetője, tehetség koordinátor.

Tehetség és fejlesztése szakvizsga, 2014 Debrecen.